

Artikel hämtat den 9/4-2014 från:

<http://www.dagen.se/insikt/film/en-tuff-noa-som-kan-bli-svarsmalt/>

Russell Crowe spelar Noa Foto: Niko Tavernise

Film

En tuff Noa som kan bli svårsmält

"Noah" Regi: Darren Aronofsky. Medverkande: Russel Crowe, Emma Watson, Douglas Booth, Logan Lerman, Jennifer Connelly, Anthony Hopkins. Längd: 2 timmar 18 minuter. Ålder: Från 15 år (Paramount Pictures)

Denna omdebatterade bibelfilm har nyligen haft världspremiär. Förbjuden i somliga muslimska länder (för att den avbildar en profet) och kluvna känslor i vissa kristna kretsar. Den eviga frågan ställs om hur pass trogen en Hollywoodfilm är den bibliska förlagan. Inte sedan Mel Gibsons "The Passion of the Christ" 2004 har vi haft en bibelfilm av det här formatet med storstjärnor och kultregissören Aronofsky som gjort så skilda alster som "The Black Swan", "The Wrestler" och "Requiem for a dream" – alla med tunga existentiella teman.

De flesta kan berättelsen. En man får i uppdrag av Gud att rädda sin familj och ett par av varje djurart undan den annalkande syndafloden. Sedan vill Gud göra en nystart med mänskligheten. Vi kastas direkt in i handlingen efter en summarisk inledning. Redan här märker vi smått ironiska blinkningar till en modern publik (utan att för den skull göra narr av historien). Som om regissören vill överbrygga glappet mellan urtid och vår tid. Flera gånger måste ändå vissa saker förklaras; jag är till exempel inte säker på att regnbågen som symbol för Guds trofasthet förstås av moderna tittare.

Hur funkar då "Noah" i relation till Bibeln? Jag har sett allt från klassiska Jesus-filmer till miniserier för tv. Denna tillhör definitivt de mer påkostade – men också i viss mån tolkade och nyskapande. Russell Crowe, som spelar Noa, säger själv att filmen är trogen grundberättelsen. Jag är böjd att hålla med att den i grunden följer Bibelns anda. Men i utförandet skiljer den sig på avgörande punkter. Här finns mycket andlighet – men knappast traditionell religion. Snarare betonas de gemensamma beröringspunkterna mellan alla religioner. Det finns ju till exempel syndaflodsberättelser i ett flertal kulturer som går tillbaka till en ur-berättelse (och en första händelse?).

Här finns heller ingen dånande röst från himlen utan genom mardrömmar får Noa veta vad han ska göra. "Gud" nämns inte utan det mer neutrala "Skaparen" (säkert en flirt för att inkludera även judiska och muslimska tittare – utan resultat tydligen ...). Den judisk-kristna berättelsen är ju tydlig med att det är Herren Gud som talat. Förbundet mellan Honom och människan ska förebåda Messias som upprättar hela mänskligheten. "Noah" är i stället inklusiv och öppen snarare än bibeltrogen vers för vers. Ett sådant exempel är mytiska inslag som inte självklart passar in i 1 Moseboken 6–10. Å andra sidan är ju texten faktiskt rätt summarisk och innehåller luckor – som gjorda för en filmregissör att ta sig friheten att fylla ut!

Ett annat är en särskild utvikning som jag tror många i publiken har svårt att smälta. Noa porträtteras som en tuff profet som till varje pris inte tänker låta några ättlingar komma efter honom. Följderna blir en modern familjeschism med besk eftersmak. Ytterligare ett exempel är det politiskt korrekta påpekandet att det egentligen bara är djuren som är oskyldiga. Men till syvende och sist kan nog de allra flesta känna igen sig i teologiska frågor som varför Gud är tyst, vilka gudsbilder bär vi på och om människan i grunden är god eller ond.

Ramarna är alltså inte specifikt kristna, inte ens judiska, utan håller sig på ett allmänreligiöst plan som borde funka i alla religiösa system. På gott och ont.

Skådespelarna är gedigna – i princip ingen spelar över som så ofta sker i historiska filmer. Russell Crowe har tydligen hävdatt att han ställde upp på ett villkor – inga sandaler och scener med giraffer som hänger över axeln! Övertygande bär han upp filmen; det blir aldrig larvigt. Och som alltid talar alla med en värdig brittisk accent. Konstigt nog känns det mer autentiskt!

I övrigt möter en del våld i kampen mot Kains ättlingar. Men å andra sidan är filmen kliniskt ren från svordomar!

Tekniskt sett finns inte mycket att anmärka. Arken är tydligen byggd i naturlig skala. Häftigt! Översvämningen är bisarrt nog maffig – mitt i en av mänsklighetens största tragedier.

Aronofsky jobbar mycket med magiska bilder men visar här att han också är en driven berättare som för historien mot målet. En randanmärkning i marginalen; lite trist att "Noah" måste stavas på engelskt vis i annonseringen.

Vad har Noa att säga oss i dag då? Jo – syndafloden, vad är det i vår tid om inte miljöförstöringen? Vi får till och med en kort skildring hur det kan se ut i ett flyktingläger (som inom en snar framtid kan bli verklighet om klimatförändringarna fortsätter). Filmerna är en lång lektion i förvaltarskap. "Noah" är en katastroffilm för 2000-talet. Den balanserar mellan att vara "tillräckligt" bibeltrogen och att öppna upp för en bredare publik med olika bakgrunder och associationer. Aronofsky klarar det helt ok men i slutändan funkar "Noah" sämre som ren bibelberättelse än som existentiellt drama med filosofiska resonemang.

Gå och se den som underhållning med insprängda lärdomar – men förvänta dig inte en bibellektion ord för ord. Ett exempel är när Noa på ett smått förunderligt sätt citerar skapelseberättelsen men bilderna visar evolutionen. Märkligt, men det fungerar. Ännu ett sätt att få ihop två skilda tolkningar och inte spela ut delar av publiken mot varandra. Och i slutet framträder ändå budskapet om att Gud vill ge oss alla en andra chans.